

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XX. De thoracis ossibus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

habet, fungosam magis & foraminolentam mammaram substantiam, mas spissam magis ac densam: quare copiosorem materiam foemine, quam mas, suscipere & continere potest.

Quo tempore gignatur.
 Quod verò ab eodem Hippocrate proditum legimus in eodem libro de natura pueri, lac in mammillis gigni quo tempore foetus in vtero moueri incipit: quoniam grandiore facto foetu magisque vtero turgescente comprimitur venter & ad mammillas sanguis repellitur: ita fuerit accipiendum, vt non tunc primum gigni, sed copiosorem gigni intelligamus. Hoc enim & proposita in superiori capite persuadet ratio, & natura finis reitatur. Nam & tempus accedit partus, quo extra vterum nutriendum erit foetus: & is humor, qui potuisset in lac conuerti, in foetus formatione antea absumebatur. Alioqui sagax & prouida natura foetu statim concepto tum materiam ad mammillas submittere, tum lac coquere agreditur: vt sensim & cum minori parturientis mutatione foetus necessitati prospiciat. Quin virginibus quoque, si modò ætas ad viri complexum opportuna aduenierit, attolli mamillæ, ac sensim turgere conspiciuntur: ceteri minùs adhuc perfectum lac esse credendum est. Sed & in maribus item lac dictum est gigni posse: & omnino ætate ad speciem propagandam idonea tum mari semen gignitur, tum foemina menstruum & lac: illis turgescunt testes, his mamillæ, pruritque vterus.

Optimum infans nutritum.
 Optimum verò & maxime opportunum infantibus recens natis lac præbet nutrimentum. Quippè cum in vtero versarentur, sanguine semper sustentabantur; ex sanguine autem non nihil in mammillis mutato existit lac. Ità sensim natura progreditur. Ex sanguine formatus foetus sanguine primum nutritur & crescit: deinde sanguine non nihil mutato ad aliud magis diuersum ac solidum nutrimentum traducitur. Quod si quis obijciat humidissimæ illi constitutioni tam humidum alimentum non conuenire: quippè humidiores naturæ sicca potius videntur; sicut & sicciore humectari, & frigidiores calefieri, calidiorisque refrigerari oportet; & omnino contrariorum contraria solent esse remedia: Prudenter respondet Galenus in primo libro de sanitate tuenda capite septimo, adfertque Hippocratis sententiam in 7. Aphorismo libri primi. Victus humidi febricitibus omnibus conferunt: maxime verò pueris & alijs ita aliadfectis. Tria namque complexus est, morbum, ætatem, assuetudinem. Morbus contrario curandus est, ætas & assuetudo simili fouenda & sustentanda: contraria namque obessent plurimum nimaque mutatione perturbarent. Neque in pueris siccandus humor est, quo sustentatur natura totiusque vitæ momentum est. Cum præsertim tenella ætas & imbecilla molli & humido assueta cibo durum & siccum nec toleraret nec conficeret. Itaque in his tum ætas tum assuetudo conueniunt. Et omnino quæ corpora benè & secundum naturam se habent, ipsæm conseruari oportet.

Matris lac optimum.
 Propterea omnium optimum in fante lac matris fuerit, modò morbo vilo vitiatum non sit. Indè namque & ortus primordia accepit & huic alimentum iam multo tempore assuevit in vtero: estque illi maternum lac tum proprium, tum assuetum alimentum.

Tres lactis substantie.
 Denique tres in lacte continentur substantie: pinguior vna, tenuior & aërea, omnium optima: altera crassior & magis terrea: tertia potius aquea. Prima butyrum est, altera caseus, tertia serum, quod dilutam laniem appellauit Philosophus.

DE THORACIS ossibus.

CAPVT XX.

Thorax est medius in corpore.
Thorax est partem ossis, partem carnis.
T Am verò de thorace ipso mammillis subiecto dicendum est. Is inter caput & inferiorem ventrem medius est: non solum situ inter superiora & os pubis, inter caput & abdomen: quam ob causam tutissimo loco positus est propter cordis conseruationem, cui totus dicitur, quippè nil aliud, quam cum pulmonibus, continet. Verùm compositio quoque ac natura. Neque enim osseus totus est, quemadmodum caput, neque prorsus carneus, vt inferior venter: sed osseus partim, partim carneus. Optimèque videtur natura tum à durissima & planè ossæ parte ad mollissimam & carneam totam non subito, sed sensim descendisse, aut ab hac contrà ad illam ascendisse. Tum verò etiam cordi optimè prospexisse, cui minus fuisset prospectum, si aut osse toto aut toto carneo loco fuisset positum. Osseus extendi non potuisset & comprimi respirando, vt illius membri refrigeratio postulabat. Et carneus minus fuisset tutus: neque cavitatem illam effecisset, in qua liberè pulmones attolli oportebat. Sed & aliquid firmum esse oportuit, cui scapulæ & brachia musculique tum ad brachia tum ad abdomen pertinentes alligarentur.

Thoracis descriptio.
Locus igitur primum describendus est: tum ea, quæ loco continentur, inspicienda. Locus tum superiore tum inferiore & media parte distinguitur. Superior est furecula, cui collum insidet: duæque in clauas diuiditur, quibus totidem subiacent iuguli, dexter & sinister. Media tum sternum habet & costas, tum plurimos adiunctos musculos. Infima demum initar fundi musculus ille est magnus, latus & rotundus, quem *diaphragma* seu transfuersum septum nominamus. Cum igitur totus thorax partim ossibus constet partim musculis, accuratè satis & optima methodo fuerit de illo dictum, si ossa primum seorsim, quibus applicantur muscoli, deinde musculos singulos descriperimus.

Thoracis ossa.
Ossibus thorax constat triplicis generis. Primum enim velut basis atque totius ædificij fundamentum duodecim ferè dorsæ spinæ substeruntur vertebræ. Deinde ex harum singulis producuntur singulique inferuntur costæ; quæ non rectæ, sed curuæ & arcus forma, vt capacitatem cordi ac pulmonibus necessariam describât, vtrinque ascendunt. Quare ex duodecim vertebris duodecim item ferè vtrinque existunt costæ: interdum etiam tredecim aut perrarò vndecim: quotque numerantur costæ, totidem quibus insistant, vertebras esse necesse est. Superiores septem perfectæ sunt & absolutæ (octo numerauit Philosophus in primo historiae libro cap. 15.

in ijs fortasse, qui tredecim haberent, maximumque posuit numerum, qui esse posset) quæ singulis sterni pectoris ossibus insertæ integrum abfoluunt ambitum: ideòque perfectè, germana, vera, ac legitimæ nominantur. *Septem* autem, id est, quod pectus appellare consueuimus, septemque ferè ossibus constat, in bestijs plerisque Isoscelis trianguli à fergula descendens, in homine manubrij enlis figura, extremitatèsq; costarum cartilagine interposita ex utroque excipiunt latere. Neque temerè cartilaginea hæc insertio adhibita est: sed vt ossium duritate interrupta facilius, & promptius thoracis motui obsequerentur costæ.

Sternum,

Xiphoides cartilago.

Costæ spuria.

Infirmæ porò sterni parti productior adhaerescit cartilago, quæ cum velut gladius & mucro exiguatur, *Xiphoides*, id est, ensiformis & mucronata, vulgò malum granatum, à Galeno in libro de ossibus cap. 13. triangula, nominatur: estque diaphragmati & stomacho scutum & propugnaculum.

At quinque reliquæ inferiores costæ propterea, *Costæ spuria*, adulterine, spurie, & illegitimè dicuntur, quòd imperfectè sint, neque abfoluant ambitum, neque articulentur pectori: sed in thoracis desinant latera extremitatèque cartilagine inuicem coniungantur; vltima solùm excepta, quam verè notham appelles, quòd nulli prorsus adhaereat.

Singulas verò costas velim obserues non vbi que sibi similes esse. Nam cum primùm ex vertebris prodeunt, angustiores & subrotundè visuntur, nisi quòd finem quandam seu canalem continent, quo venam ab *æzozos* ducta & arteriam ab aorta neruùmque à spinali medulla suscipiunt: deinde latefcunt sensim, postremò angustantur rursum. Atque propè vertebrae solidiores sunt ac duriores; crasso nimirum & solido ossi velut aliorum basi propinqua: & cartilago item spuriarum minus dura & crassa, quàm legitimarum est: & quarundam productior, quàm aliarum. Ac demùm non vbi que æquè apparent laues: sed parte illa, cui inter costales inserantur muscoli, asperiores; vt facilior ac tenacior insertio fiat. Immo & in extima, minus quàm in intima parte sentiuntur laues. Neque plura in thorace ossa considerantur.

DE THORACIS

Musculis.

CAPVT XXI.

Am verò his ossibus plerumque inserantur muscoli: & vt eos mittam, qui brachijs & scapulis mouendis dicati sunt; quia etiam inserantur thoraci, cum tamen non ad eum, sed ad alias partes mouendas referantur; proprij non sunt thoracis: quin extrà ipsum considerantur atque ad artus pertinent. Et eos item, qui ad abdomen descendunt, thoracique inserti eum quoque non nihil detrahunt: quoniam de his in abdominis descriptione dictum est. Qui proprie ad thoracem pertinent, partim distendendo, partim contrahendo dicati sunt. Scio nec ho-

Musculi desinentes.

rum anatomicos omnes eundem inire numerum. Sed primus ille sit, qui ab anteriore iugulo sub clauis ortus obliquè ad supremam attollendam costam descendit. Secundus ex interiore scapulae basi ad sex aut septem vel etià nouem superiores costas feratim progrediens. Tertius ex tribus ceruicis & prima thoracis spinis prodians tribus superiorum quatuor costarum interuallis insertus. Quartus ab inferioribus dorsi lumborumque superioribus spinis ad tres quatuorue inferiores ductus costas. Ita distendendo thoraci studiosè natura partibus illius costis singulis, tum superioribus, tum inferioribus, exteriores musculos applicauit; quibus tum sacrum, tum deorsum tractus promptè ac plurimum distenderetur.

Pauciores adhibuit contrahendo; quòd inter ipsas costas & infra eas vis alia contrahens, vt mox ostendam, continebatur. Contrahit autem tum triangularis vnus in anteriori pectoris regione ab inferiore interna sterni parte longis duobus lateribus sursum progrediens; costarumque cartilaginibus adnatus costas ad pectoris os contrahit. Tum alter, qui ab osse sacro ac lumborum vertebri ortum accipiens, etiam dorsi musculus permisceatur, tandem tamen in costas penè omnes duplici desinit tendone costisque deorsum trahit & comprimit.

Diceres toti huic operi satis fuisse prouisum. At diuturno nunquamque per omnem vitam intermittendo operi plures fuerunt ad mouendæ machinæ. Inter duodecim costas vndecim continentur spatia: hæc ita impleuit sapiens natura, tamque admirabili arte superiores & inferiores colligauit costas, vt duplicem distinxerit ordinem musculorum; qui ex loco, quem occuparunt, *Musculi thoracis* & intercostales dicati sint. Singulis namque costis bini per totam earum longitudinem alligantur; vnus exterior, alter interior. Exterior ex inferiori superioris costæ parte ad inferioris superiorem obliquè anteriorum producit: contra interior ex superiori costæ inferioris regione ad superioris inferiorem obliquè item ad priora fertur, exteriorè que vbi que deussarim & ad modum litteræ *x* interfecat. Ita vndecim illis vtrinque costarum interuallis musculus duplicatis, duo & viginti in latere vnoquoque, quatuor & quadraginta omnino inter costales existit musculi: omnes extendendo & contrahendo thoraci, hoc est inspirationi & expirationi famulari creduntur.

Qua in re haud satis constantem Galenum reperias. Quippe in 2. libro de musculorum motu cap. 9. externos inspirationi, internos expirationi: & mox in libro de causis respirationis, externos expirationi, internos inspirationi dixit famulari; dum aut thoracem stringunt aut laxant. Vtrumque mihi quidem cerè suspectum est; & cuius poteris esse, qui certum illud effatum suscipiat: Musculum vnumquemque mouere trahendo ad suum principium. Intelliget namque tum externos tum internos illos iunctis viribus contrahere costas, stringendòq; thoracem expirationi seruire, inspirationi autem non trahendo, sed laxando. Neque enim fieri potest, vt musculus, siue interior siue exterior, trahendo deducat ab inuicem costas, quibus infixus est. Eas potius coniungit: & exterior quidem inferiorem costam ad superiorem

Musculi trahentes.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.